ØY GARD EN

- eit fyrtårn i vest

Rus

Skule

Korleis skal skulane gå fram ved mistanke om / avdekking av rusmiddel?

BTI-modellen er ein felles arbeidsmal i Øygarden kommune, og skal nyttast når ein er bekymra for barn og unge. Dette dokumentet er meint som ei støtte til tilsette i skulen for å systematisera framgangsmåten i møte med ungdommar og rus (inkludert alkohol). Ved funn eller synleg bruk av illegale rusmiddel skal politet alltid kontaktast, for vurdering av vidare håndtering. Ved funn av eller synleg bruk av alkohol kan ein vurdere å kontakte politi.

Dersom skulen er bekymra for rusmisbruk og vald hos føresette, er barnevernstenesta den rette instansen. Dersom ein ønskjer anonym drøfting kan ein kontakte barnevernsvakten.

BTI-modellen

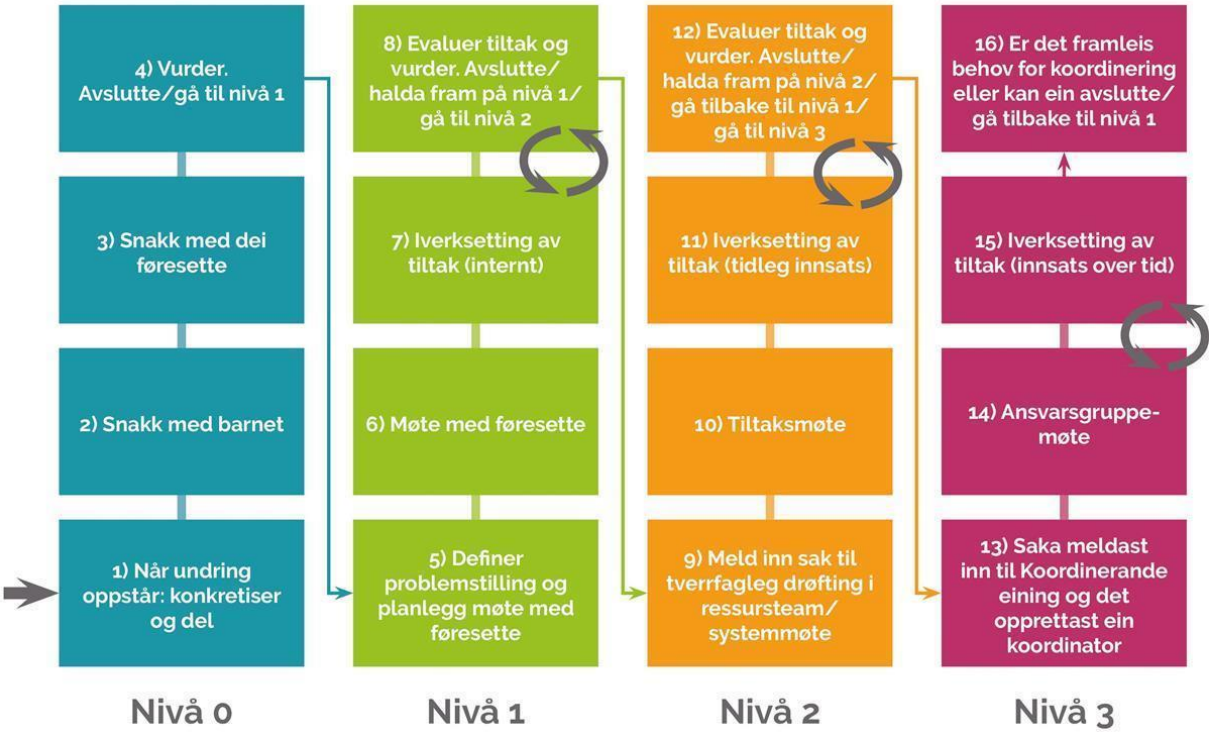

Prosedyre

1. Ved rykte om bruk av rusmiddel, også utanom skuletida:

Tilsett	Informer kontaktlæraren.
Leiinga	Informer leiaren.
Kontaktlæraren (ev. ein annan tilsett med god relasjon til eleven)	Kontaktlæraren sjekkar ut rykte og vurderer å ta ein prat med aktuell(e) elev(ar) og undersøkjer om det er grunn til bekymring. Sjå punktet endringar og signal Fokuser på korleis eleven har det. Snakk med elev og vurder om foreldra skal kontaktast. I kontakt med foreldra: ha ein open dialog om at dette er eit rykte som skulen har fått kjennskap til. Moglegheiter vidare, for eksempel bekymringssamtale hos politiet eller kontakt med Ungdomstenesta.

2. Ved mistanke om bruk av rusmiddel i og utanom skuletida:

(dersom mistanken blir stadfesta, følg punkt 3)

Tilsett	Informer leiinga og kontaktlæraren.
Leiinga	Meir tilsyn rundt dei områda (eventuelt elevar) mistanken gjeld.
Kontaktlæraren (ev. ein annan tilsett med god relasjon til eleven)	Kontaktlæraren tek ein prat med den aktuelle eleven/elevane. Samtal med eleven og dei føresette om mistanken som skulen har, og kva for tiltak skulen har sett i gang. Dersom det er behov for rettleiing og støtte i denne prosessen, ta kontakt med SLT-koordinator. Gje foreldre informasjon om kvar dei kan ta kontakt vidare, tilby hjelp til å oppnå kontakt med politi og/eller andre hjelpetenester. SLT-koordinator kan støtte i dette arbeidet. Vurder melding til barnevernstenesta.

3. Ved konkret episode med bruk av rusmiddel på skulen

Tilsett	Alle som oppdagar mistenkjeleg åtferd knytt til rus på skulen, skal gripa inn. Det må gjerast på ein roleg, adekvat og konfliktdempande måte, som samsvarar med den situasjonen eleven er i. Eleven/elevane skal skjermast, og den tilsette snakkar med eleven om det som har hendt. Informer kontaktlæraren og den næraste leiinga.
Leiinga	Leiaren skal informerast og delta i det vidare arbeidet. Vurder å kontakta politiet.
Kontaktlæraren (ev. leiinga ved skulen)	Kontaktlæraren tek ein prat med den aktuelle eleven/elevane. Avtalar kven som skal kontakta foreldra. Foreldra skal kontaktast snarast og informerast om hendinga. Ber dei koma til skulen og henta eleven. Dersom foreldre er utilgjengeleg kan barnevernsvakta kontaktast.

Prosedyren vidare	Ha ein samtale med føresette og elev så snart eleven er rusfri/edru. Informasjon til dei føresette og eleven: • Gjennomgang av situasjonen • Informasjon om eventuell melding til barnevernstenesta • Moglegheiter for oppfølging. • Ved ulovlege rusmiddel kontaktar skulen politiet og drøftar saka. Politiet kan då ta kontakt med foreldra og ha ein bekymringssamtale • Skulen må vurdere bekymringsmelding til barnevernstenesta • Vurder vidare oppfølging Etterarbeid ved vidare oppfølging: • Kontakta politiet • Senda eventuell bekymringsmelding til barnevernstenesta • Kalla inn til ny oppfølgingssamtale med foreldra og eleven

4. Moglegheiter vidare / andre samarbeidspartnarar:

Vidare oppfølging ved rusbekymring

- Ta kontakt med det lokale politikontoret, førebyggjande avdeling: 56 31 58 00
- SLT-koordinatoren kan kontaktast for å koma i kontakt med dei som arbeider med ungdom med rusproblematikk, og for å få oversikt over ulike tiltak, telefon 977 06 783
- Barnevernstenesta kan du kontakta på 56 16 07 00
- Barnevernsvakta 979 98 300

Andre samarbeidspartnarar / aktuelle tenester

- På skulen: rådgjevarar, miljørettleiarar, helsesjukepleiaren, PPT
- Andre kommunale tenester: FOR, psykologtenesta, barnevernstenesta, Ungdomstenesta, og Gangstø

Behov for tverrfagleg drøfting

- BTI Ressursteam på skulen
- Anonym drøfting med barnevernstenesta (kontakt barnevernstenesta/barnevernsvakta)
- Konsultasjonsteam for vald og overgrep (kontakt barnevernsvakta)

Ved utagering på skulen i samband med oppfølging av rusbekymring

- Følg rutinane som skulen har for dette
- Når det er fare for liv og helse, kontakt politiet på 112.

ENDRINGAR OG SIGNAL

Tidlege signal på mogleg bekymringsfull rusåtferd/rusproblem er ofte diffuse og tvitydige. Desse endringane kan i ein tidleg fase verka som typisk tenåringsåtferd. Uvissa kan gjera at ein nøler eller overser problema, som då kan veksa seg større.

Signal på at elevar rusar seg, kan vera:

- Prestasjonane på skulen går ned, eleven verkar meir likegyldig, er ukonsentrert, har meir uorden rundt seg, forsøv seg mykje, gløymer bøker/utstyr/mat, gjer ikkje lekser, leverer ikkje inn oppgåver, møter ikkje fram og er mykje borte frå skulen.

- Generelle endringar i humør og temperament, eleven blir gjerne meir irritabel og får ei meir aggressiv åtferd. Dersom ein elev er rusa på skulen, kan han/ho vera svært fråverande eller svært nærverande, alt etter kva rusmiddel det er snakk om. Ein elev som har røykt hasj, kan vera sløv og vanskeleg å kommunisera med. Er eleven derimot påverka av sentralstimulerande stoff, for eksempel amfetamin, kan han/ho vera engasjert og «liksomoppmerksam».

- Påfallande trøyttleik, spesielt etter helga, over tid. Dette kan også vera eit faresignal ved problematisk dataspeling – der ein gjerne snur døgnet.

- Eleven kan vera trist, trekkja seg tilbake, vera kjenslemessig ustabil, ha konsentrasjonsvanskar, motorisk uro og/eller angst.

- Problem med venner, får andre venner, knyter seg til andre sosiale miljø.

- Påfallande redusert matlyst, men også påfallande større matlyst, alt etter kva for rusmiddel eleven bruker, og kor lenge det har gått føre seg.

- Meir alvorlege symptom på rusåtferd hos ungdom kan omfatta tjuveri frå venner og familie, eller mistenkjeleg lån av pengar. Andre indikasjonar kan vera hemmelegheitsfull åtferd, for eksempel det å stengja seg lenge inne bak låste dører og gøyma eigedelar. Plutseleg nervøsitet eller paranoia kan også gjera seg gjeldande.

Dette gjer du:

1. Vurder situasjonen. Kor bekymra er du?

a) Analyser bekymringa/magekjensla di. Det kan du gjere for eksempel ved å skriva ned observasjonane dine så konkret som mogleg, gjerne over litt tid.

- Kva har du sett eller høyrt?
- Kva har personen sagt og gjort?
- Kva er det i samspelet mellom personen og omgjevnadene som har gjort deg bekymra?
- Kor lenge har du vore bekymra?

b) Diskuter bekymringa med ein kollega, og/eller be om ein samtale med leiaren din. Slike samtalar må skje innanfor gjeldande reglar for teieplikt.

c) Oppsummer og konkluder på om de har grunn til å vera bekymra. I denne drøftinga kan det vera lurt å fokusera på vurderinga av

- tilstanden til den det gjeld (kjenslemessig, sosialt, fysisk osv.)
- situasjonen elles til den de er bekymra for (familiesituasjonen, om det er akutt fare, ressursar i nettverket osv.)

2. På bakgrunn av vurderingane avgjer de korleis de skal gå vidare med saka på arbeidsplassen. Bruk BTI i dette arbeidet.

Tre framgangsmåtar:

A. Vi greier dette sjølve.

B. Vi treng hjelp til å vurdera dette frå nokon som har meir kompetanse.

C. Bekymringa er så alvorleg at barnevernet, politiet eller andre ansvarlege instansar/personar må kontaktast.

A. Vi greier å handtera saka/ungdommen sjølve

- Du har observert signal som tyder på at ungdommen har eit rusrelatert problem. Denne bekymringa blir formidla til ungdommen og foreldra. I samtale med elev og foreldre får du gjerne styrka mistanken din eller det kan vere andre forklaringar. Nokre ganger held det då med tiltak og oppfølging som blir planlagde i samarbeid med ungdommen sjølv og foreldra og problemet løyser seg. Dersom foreldra ikkje ynskjer å samarbeida, må ein vurdera alternativ C.

B. Vi treng hjelp til å vurdera ungdommen

- Lokale hjelpeinstansar som barnevernsvakta, skulehelsetenesta eller ein hjelpeinstans for rus og psykisk helse vera aktuelle samarbeidspartnarar. Barnevernet er viktig når det gjeld å hjelpe risikoutsett ungdom. Når du søkjer hjelp til vurdering frå andre instansar, må du ikkje gje opp identiteten til den unge med mindre foreldra eller ungdommen sjølv har samtykt til det. Framgangsmåten og oppfølginga vidare må planleggjast på bakgrunn av dei tilrådingane ein får.

  URO (HelseBergen) skal gje lettare og raskare tilgang på hjelp for rusproblem i spesialisthelsetenesta.Tilbodet gjeld unge i alderen 15-25 år som har det vanskeleg og bruker alkohol og / eller andre rusmiddel. URO-teamet er lett tilgjengeleg på telefon, og ein kan nå dei på telefon 415 24 141 frå 08:00 til 15:30 alle kvardagar.

  Tilbodet er gratis. https://helse-bergen.no/avdelinger/rusmedisin/rusmedisin-ambulant-seksjon/uro#til-hjelparar-og-nettverk

C. Bekymringa er så alvorleg at barnevernet, politiet eller andre ansvarlege instansar/personar må kontaktast.

- Dersom bekymringa er så stor at meldeplikt vert utløyst må ein kontakte barnevernet. Foreldre og ungdom må informerast i forkant. Drøft gjerne framgangsmåte med barnevernet.

Den nødvendige samtalen

Å bli konfrontert med det å ha eit rusproblem, kan opplevast som stigmatiserande og belastande i ein vanskeleg situasjon. Ofte vil den det gjeld, nekta for og avvisa dette, og det kan gjera sitt til at det er lett å oversjå problemet. Det er viktig å vera respektfull og tolmodig i slike tilfelle.

Ein bør førebu samtalen godt:

- Finn ut kven som skal delta. Det kan vera ein fordel at to personar er til stades under samtalen med den det gjeld.
- Lag på førehand ei liste over punkt det er viktig å få formidla under samtalen.
- Avtal kven som skal seia kva. Avtal kven som skal skriva referat, og kven som skal passa på at de kjem igjennom alle dei planlagde punkta.
- Hugs at det er ei bekymring de skal formidla, **ikkje ei bebreiding eller eit klagemål**. De skal informera om det de har sett som gjer dykk urolege. Ikkje ver dømmande.

Under samtalen:

- Pass på at den/dei de møter, også får koma fram med sitt perspektiv på saka. Spør om den/dei det gjeld, kjenner igjen dei observasjonane de har gjort. Gje rom for tenkjepausar.
- Dersom den/dei de møter, blir sinte og kjem i forsvar, skal dei få tid til å rasa ut. Sei at de forstår at samtalen kan opplevast som ubehageleg, men hald fast på at det er nødvendig. Når det passar, vender de tilbake til temaet og dei førebudde punkta.
- Bli enige om det de har avtalt, før de går frå kvarandre.
- Skriv eit kort referat frå møtet.

Etter at samtalen er gjennomført, kan saka handterast på flere måtar. Det er avhengig av kva de kom fram til i fellesskap, og kor alvorleg eit eventuelt problem er. Det er vanskeleg å gje generelle råd om denne prosessen. Det kan vera lurt at den det gjeld, får noko tid til å tenkja igjennom saka. Dersom det ikkje skjer noko etter ein slik samtale, vil det truleg bli behov for ein ny samtale.

Ver klar over at i mange tilfelle er dette første gongen foreldra får vita at ungdommen deira rusar seg. Foreldra kan reagera forskjellig. Somme kan reagera med sinne, redsel eller likegyldigheit, eller dei trur deg ikkje når du formidlar dette til dei. Møt kjenslene deira, og ikkje gå til «motangrep».

Nedanfor finn du teikn og signal som du kan trekkja fram i samtalar med foreldra.

TYPISKE KJENNETEIKN

• endra åtferd – sint, irritert, sløv, rastlaus
• meir bruk av pengar
• nye, ukjende venner
• held ikkje avtalar, gløymer tida, bryt grenser
• dårlegare skuleprestasjonar, skulking
• lyging
• positive haldningar til hasj – cannabismerke
• svarte sakser, sundrive rizla-papir, vasspipe, tobakk, røykjelse på rommet
• raude auge, tørste, matkick

SJEKKLISTE

Desse punkta kan foreldra få informasjon om dersom dei er mottakeleg. Dersom dei kjenner igjen fleire av desse signala, kan det vera grunn til å reagera:

• skulkar skulen og får dårlegare karakterar
• aggressiv og ustabil åtferd
• sløv, innovervend og deprimert
• nye og ukjende venner
• greier ikkje å utføra kompliserte oppgåver utan å bli frustrert og aggressiv
• er ikkje så oppteken av personleg hygiene lenger
• har unormal appetitt på søtsaker og er ofte tørst
• pengar og verdigjenstandar forsvinn frå heimen
• pupillane blir større (amfetamin og ecstasy) eller mindre (heroin) enn normalt, og dei reagerer tregt på endringar i lysforholda
• pulsen er over eller under det normale
• unormal kjeveaktivitet, skjer tenner og slikkar seg stadig om munnen
• ukontrollerte kroppsrørsler og dårleg motorikk
• mistar mykje mye vekt
• sveittar meir enn vanleg
• hyperaktiv åtferd, er ute eller oppe heile natta (Kjelde: Landsforeningen mot stoffmisbruk)

Planen skal reviderast juni 2024

Skriv med kontaktinformasjon som kan leverast ut til foreldre ved behov.

ØY GARD EN

- eit fyrtårn i vest

Er du uroa for barnet eller ungdomen din?

Her kan du ta kontakt:

Som foreldre så kjem ein gjerne i løpet av livet opp i situasjonar der vi ser eller høyrer noko som får oss til å kjenna ei uro for barnet eller ungdomen vår. Vi skal bry oss og ta tak i denne uroa. Ofte kan ein løyse det saman heime, men nokre gonger treng vi litt hjelp og støtte utanfrå.

Her ser du ei oversikt over kor du kan ta kontakt om du og/eller barnet/ungdommen din ønskjer å snakke med nokon eller du tenkjer de treng hjelp:

- Helsesjukepleiar på skulen
- Fastlegen, som også kan tilvise til spesialisthelsetenesta
- Helsestasjon for ungdom ligg på Sartor senter og er ope for drop-in måndag – onsdag frå klokka 13 til 17
- Om du ønskjer kontakt med førebyggjande politi kan du ringe 56315800, på kveldstid 02800
- Ønskjer de komme i kontakt med dei som arbeider oppfølging med ungdom med rusproblematikk kan du ta kontakt med SLT – koordinator på 977 06 783
- Barnevernstenesta er ope kvardag mellom klokka 08 – 15.30. Dei kan du nå på 56 16 07 00. Ved behov for hjelp utanom opningstider kan du kontakte barnevernsvakta på 979 98 300.
- Legevakten er døgnopen på telefon 116 117

Om du er usikker på kven av desse som er rett å ta kontakt til så vil alle her kunne hjelpe deg vidare til rett teneste.

Ved behov for akutt hjelp nytt alltid nødnummer 110, 112 eller 113